

#Zuhause: Studeren in Duitsland vanuit huis

Columns - 29 mei 2020 - Auteurs: Britta Bendieck, Henning Radke, Marieke Hökberg, Roswitha Dickens

Het is eind maart als wij bij de Duitslanddesk voor onze wekelijkse vergadering voor de eerste keer niet met thee en lekkers rondom de grote tafel op het Duitsland Instituut zitten. We zien elkaar via Zoom en leggen dat vast met een screenshot, spelen met virtuele achtergronden, leren elkaars huisdieren kennen, maar stellen ons bovenal een vraag: hoe kunnen we ons ten tijde van corona voor de studentenmobiliteit naar Duitsland inzetten? Ook twee maanden later loopt deze vraag als een rode draad door onze Zoom-vergaderingen en verbindt ons in onze homeoffices met elkaar.

Een buitenlandsemester, een stage of zelfs een gehele studie in het buitenland zijn door uitwisselingsprogramma's en beurzen een vast onderdeel van veel studies en het doorsnee-studentenleven geworden. Door de uitbraak van Covid-19 zijn de mogelijkheden voor internationale uitwisseling nu beperkt. Nationale grenzen werden opgetrokken en voor het eerst geldt voor de hele wereld een negatief reisadvies.

Universiteiten riepen hun studenten midden maart op naar Nederland terug te keren en internationale studenten werd eveneens aangeraden in het vliegtuig of de trein terug te stappen. Op 15 mei kondigde de Universiteit van Amsterdam (UvA) aan alle uitwisselingsprogramma's ook voor het volgend semester af te gelasten. Zo zijn er plotsklaps grote gaten in de studieprogramma's van een grote groep studenten ontstaan.

De gaten worden flexibel en creatief opgevuld. Studenten van de lerarenopleiding Duits aan de Fontys Hogeschool Tilburg namen bijvoorbeeld aan onze maandelijkse Online-Sprachstammtisch deel, om zo thuis toch zo veel mogelijk met Duits bezig te zijn, wat hen zo uiteindelijk de benodigde studiepunten oplevert. Een binnen 2 weken geconcipieerd digitaal werkcollege en literaire klassiekers moeten de tweedejaars Duitslandstudies aan de UvA, die deze zomer niet in Berlijn of Keulen kunnen doorbrengen, intellectuele uitdaging en nieuwe perspectieven bieden. Ook zijn veel studenten van plan op een later tijdstip

alsnog voor een buitenlandsemester naar Duitsland te vertrekken, zo inventariseerden wij onder ontvangers van het [DIA-Stipendium](#), onze beurs voor studie of onderzoek in Duitsland.

Kort verblijf binnen Europa

#Zuhause

In deze columnserie vertellen medewerkers van het Duitsland Instituut Amsterdam wat hen opvalt tijdens de corona-pandemie

De vraag is of het hier werkelijk om het probleem van een verloren jaargang gaat en we enkel met een korte stop van wereldwijde studentenstromen te maken hebben. Hoe zal studentmobiliteit en onze visie hierop door de coronapandemie veranderen?

Nuffic, de Nederlandse organisatie voor internationalisering in het onderwijs, vermoedt dat de fysieke studentmobiliteit de komende jaren minder groot zal zijn. De economische crisis en ook het verschuiven van prioriteiten op politiek vlak zullen als gevolg hebben dat minder studenten voor een studie naar het buitenland vertrekken. Als ze wel gaan, zullen ze vaker voor een kort buitenlandverblijf op een bestemming binnen Europa kiezen.

Nieuwe werkvormen krijgen een kans doordat de koudwatervrees voor digitaal werken noodgedwongen aan de kant werd gezet

Na een periode van uitsluitend online onderwijs zullen digitale vormen van internationalisering verder aan belang winnen. Ook vanuit duurzaamheidsoverwegingen gelden ze als verantwoord alternatief. De Duitse pendant van de Nuffic, de DAAD, ziet hier eveneens kansen, juist nu is internationale samenwerking van groot belang. Nieuwe werkvormen krijgen een kans, doordat de koudwatervrees voor digitaal werken en lesgeven noodgedwongen aan de kant werd gezet. Dit brengt bestuurders, academici en docenten sneller en gemakkelijker bij elkaar.

Als wij echter aan de [berichten en foto's van onze stipendiaten](#) in Duitsland denken, lijkt het toch zeer onwaarschijnlijk dat het gevoel van de eerste keer voor een grote groep medestudenten in het Duits een presentatie te geven of na een lange zweterige dag in de collegebanken met nieuwe vrienden in een *Biergarten* neer te ploffen, door vormen van *Internationalisation at Home* kan worden gecompenseerd. Een studie in Duitsland is veel meer dan de vakinhoud van een *Vorlesung*, het is de ervaring, persoonlijke ontwikkeling, de verruiming van je blik.

Online onderwijs

De verschillen tussen het hoger onderwijs in Nederland en in Duitsland worden - ook al zitten we min of meer in het zelfde schuitje - juist ook nu weer duidelijk. Waar Nederland binnen de kortste keren en zonder veel wikken of wegen de overstap naar online onderwijs maakte, stelde Duitsland het begin van het zomersemester in eerste instantie uit. Studenten pleitten voor een 'Nicht-Semester', 'Null-Semester' of 'Kann-Semester', wat hun weliswaar de mogelijkheid zou moeten geven prestaties te leveren, maar voor de uiteindelijke studieduur niet meegeteld zou worden. In Nederland daarentegen worden alle zeilen bijgezet om studievertraging - een woord dat in het Duits zo niet eens bestaat - te voorkomen.

Docenten aan Duitse universiteiten en hogescholen schrokken terug voor online onderwijs. Daarvoor waren ze niet geschoold

Docenten aan Duitse universiteiten en hogescholen schrokken terug voor online onderwijs. Daarvoor waren ze niet geschoold, gaven ze aan. Toen bleek dat het echt niet anders kon, werden de ICT'ers aan het werk gezet. De universiteit Frankfurt gaf om de technische faciliteiten uit te breiden al ongeveer een half miljoen uit. Toch blijft het vakkenaanbod aan veel universiteiten beperkt, studenten hebben dit semester minder keuze. Dit is in het Duitse systeem, waar er veel keuzeruimte is, minder problematisch voor de studievoortgang dan in Nederland, waar we veel meer verplichte vakken kennen. Bovendien worden in Duitsland veel asynchrone leervormen ingezet, waarbij studenten zelfstandig opdrachten maken en er enkel via mail of chat contact tussen studenten en docenten is.

Kartoffelpuffer mit Apfelmus

Opvallend is dat de situatie aan de Duitse universiteiten sterk afhankelijk is van de maatregelen in het betreffende *Bundesland*. Zo zijn in sommige steden de bibliotheken en studentenrestaurants inmiddels weer open. Waar Nederlandse onderwijsinstellingen al over het volgend semester nadenken, lijkt het wintersemester dat in Duitsland in oktober begint, nog veilig ver weg.

Feine Unterschiede zoals deze kun je tijdens een verblijf in Duitsland met alle zintuigen ervaren. Het is deze ervaring die de blik verruimt en je zo ook met andere ogen naar vertrouwde dingen laat kijken. Hoewel geselecteerde vormen van digitale uitwisseling ook toekomst hebben, bestaat er meer dan Zoom of Microsoft Teams. Dat gevoel van dat kloppen op de tafels in een Duitse collegezaal na die succesvolle presentatie tot aan het 's middags samen warm *Maultaschen*, *Kartoffelpuffer mit Apfelmus*, *Currywurst mit Pommes* of een vegan maaltijd eten

in de mensa of zweten tijdens een van de vele gratis sportlessen op de campus gunnen wij Nederlandse studenten. Wij delen onze kennis en de ervaringen van studenten daarom via [onze online kanalen](#) en [evenementen](#). Want er komt een tijd dat mobiliteit weer mogelijk is en dat wij weer samen aan die grote tafel zitten - *und wir freuen uns darauf!*

Britta Bendieck, Henning Radke, Marieke Hökberg en Roswitha Dickens zijn medewerkers van de [Duitslanddesk](#), het algemene Nederlandse informatiepunt voor studeren in Duitsland en onderdeel van het Duitsland Instituut Amsterdam

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/38034/zu Hause-studeren-in-duitsland-vanuit-huis>